

Briselē, 2025. gada 13. maijā
(OR. en)

8779/25

EDUC 140
JEUN 67
SOC 268
DIGIT 85

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
Temats:	Padomes secinājumi par iekļaujošu un uz izglītības guvējiem orientētu praksi pirmsskolas izglītībā un aprūpē un skolas izglītībā

Pielikumā pievienoti tematā minētie Padomes secinājumi, ko Padome (Izglītība, jaunatne, kultūra un sports) apstiprināja 2025. gada 12. maija sanāksmē.

Padomes secinājumi par iekļaujošu un uz izglītības guvējiem orientētu praksi pirmsskolas izglītībā
un aprūpē un skolas izglītībā

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ATGĀDINOT tekstus par izglītību un mācībām un sociālajiem jautājumiem, kas Savienībā
pieņemti saistībā ar politikas jautājumiem,

UZSVER, ka

1. Iekļaujošas izglītības principi atspoguļo visu izglītības guvēju pamattiesības, kas nostiprinātas *UNESCO* Konvencijā pret diskrimināciju izglītībā, ANO Konvencijā par bērna tiesībām, ANO Konvencijā par personu ar invaliditāti tiesībām un Eiropas Savienības Pamattiesību hartā.
2. Izglītībai un mācībām ir izšķirīgi svarīga loma iekļaujošu un demokrātisku sabiedrību veicināšanā un konkurētspējas un labklājības palielināšanā. Iekļaujoša sabiedrība, kam pamatā ir vienlīdzīgi pieejama un kvalitatīva izglītība un mācības, kas nodrošina pieklūstamu infrastruktūru, mācību materiālus un pedagoģiskas pieejas, ikvienam izglītības guvējam neatkarīgi no izcelsmes, spējām vai apstākļiem garantē un palielina iespējas, labbūtību un izaugsmi. Bez iekļaujošas izglītības nav iespējams pilnībā izmantot inovācijas un ilgtspējīgas attīstības potenciālu, savukārt visu cilvēku dažādo talantu un redzējumu izmantošana veicina gan sociālo kohēziju, gan konkurētspēju.

3. Liela nozīme ir pirmsskolas izglītībai un aprūpei un skolas izglītībai, jo tās nodrošina pasākumus, ar kuru palīdzību tiek novērsta sociālā nevienlīdzība un sekmēta individuālā un sabiedrības ilgtermiņa labbūtība. Iekļaujoša un uz izglītības guvējiem orientēta prakse pirmsskolas izglītībā un aprūpē un skolas izglītībā veicina vienlīdzīgas iespējas, sociālo kohēziju un visu bērnu un izglītības guvēju pilnīgu dalību izglītībā un sabiedrībā, un vienlaikus veicina viņu personīgo, emocionālo un sociālo izaugsmi. Šāda prakse arī garantē, ka izglītības un mācību sistēmas ir noturīgas, pielāgojamas un vienlīdzīgi pieejamas un ikvienam tiek dotas iespējas augt un pilnībā īstenot savu potenciālu.
4. Iekļaujošas izglītības koncepcija un izpratne par tās integrāciju dalībvalstu izglītības un mācību politikas satvaros ir pilnveidojusies un turpina pilnveidoties. Patlaban iekļaujošu izglītību arvien vairāk sāk uzskatīt par sistēmisku pieeju, kas visiem izglītības guvējiem nodrošina vispārējās tiesības uz izglītību. Tās mērķis ir piedāvāt jēgpilnas un kvalitatīvas izglītības iespējas un sniegt pastāvīgu atbalstu ikvienam izglītības guvējam saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāra pirmo un vienpadsmito principu un stratēģiskā satvara Eiropas sadarbībai izglītības un mācību jomā ceļā uz Eiropas izglītības telpu un turpmāk pirmo stratēģisko prioritāti.

UZSVER, ka

5. Šajos secinājumos jēdzieni “pirmsskolas izglītība un aprūpe” un “skolas izglītība” jāsaprot atbilstoši katras valsts tiesību aktiem un izglītības un mācību sistēmas struktūrai.

ATZĪST, ka

6. Izglītības un mācību jomā notiek ievērojamas pārmaiņas, ko veicina tehnoloģiju attīstība, novatorisku pedagoģisko pieeju veidošanās un sabiedrības vajadzību maiņa. Šīs pārmaiņas pārveido mācīšanu, mācīšanos un vērtēšanu, un arvien lielāks uzsvars tiek likts uz personalizētu, novatorisku, iekļaujošu un elastīgu praksi.

7. Visā Eiropā uz izglītības un mācību sistēmām pamatīgu un bieži vien ilgstošu iespaidu atstāj nesenās krīzes, tai skaitā dabas katastrofas, bruņoti konflikti, piemēram, Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, ekonomiska nestabilitāte un sabiedrības veselības ārkārtas situācijas, kā arī politiski un sociāli satricinājumi, kas apdraud cilvēka cieņas ievērošanu un turpmāku progresu attiecībā uz cilvēktiesībām Eiropas izglītības telpā. Šie faktori var traucēt mācīšanos un ierobežot piekļuvi resursiem, un tādējādi palielināt nevienlīdzību.
8. Izaicinājumus pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādēm un skolām rada bērnu un izglītības guvēju arvien lielākā daudzveidība, un tas skaidri rāda, ka ir efektīvi jāreaģē uz viņu dažādajām vajadzībām. Lai veicinātu to, ka ikvienam bērnam un izglītības guvējam ir vienlīdzīgas iespējas mācīties un vispusīgi attīstīties, un lai tādējādi sekmētu sociālo kohēziju, šīm iestādēm vajadzētu būt noturīgākām, piekļūstamākām un iekļaujošākām.
9. Tas, cik sekmīgi tiek īstenota iekļaujoša izglītība, ļoti lielā mērā ir atkarīgs no skolas vadītājiem, skolotājiem, pasniedzējiem un citiem darbiniekiem, tostarp tiem, kas strādā pirmsskolas izglītībā un aprūpē. Tomēr kvalificētu profesionāļu pieņemšana un noturēšana darbā joprojām ir būtiska problēma daudzās dalībvalstīs, kas varētu apgrūtināt iekļaujošas izglītības faktisko īstenošanu.

ATZĪST, ka

10. Iekļaujošas mācīšanās pamatu apguvei ārkārtīgi svarīgi ir pirmie izglītības gadi, īpaši pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādēs. Šie gadi veicina bērna visaptverošu personīgo, emocionālo un sociālo attīstību, veido pozitīvu attieksmi pret mācīšanos, veicina zinātkāri un attīsta pārliecību par sevi. Vienlīdzīgi pieejama un kvalitatīva izglītība, agrīnas iejaukšanās pasākumi un iekļaujoša pedagoģija var ievērojami palielināt ikviena bērna iespējas gūt panākumus dzīvē.
11. Iekļaujoša un uz izglītības guvējiem orientēta prakse izglītības procesa centrā izvirza katru individu un viņa individuālās problēmas, intereses un talantus un izmanto elastīgas un adaptīvas metodes, kuras atbilst izglītības guvēju vajadzībām attiecīgajā brīdī un tos virza pilnībā izmantot savu potenciālu un gūt sekmes skolā, un tādējādi palīdz pārvarēt šķēršļus, ko rada strukturāla nelīdztiesība, kaitējošas sabiedrības normas un stereotipi.
12. Izglītības guvēju vispārīgo prasmju attīstību un pilnveidošanu var veicināt neformālā izglītība ar tai piemītošo iekļautību. Ir svarīgi veidot saikni starp formālo un neformālo izglītību un mudināt īstenot kopīgas iniciatīvas un kopīgas darbības, kas ietver abus šos izglītības veidus.
13. Uz faktiem balstīti pētījumi liecina, ka iekļaujoša izglītība labvēlīgi ietekmē visu izglītības guvēju izglītības rādītājus, personīgo, emocionālo un sociālo attīstību un vispārējo labbūtību un ka tad, ja parastās klasēs kopā mācās izglītības guvēji, kam ir dažādas situācijas un spējas, un viņu vajadzību apmierināšanai tiek izmantoti konkrēti atbalsta pasākumi, ir lielāka iespēja, ka šie izglītības guvēji veidos labas sociālās attiecības, viņiem būs lielāka pārliecība par sevi un spēcīgākas problēmu risināšanas prasmes, kas ir būtiski priekšnoteikumi mūžizglītībai un aktīvai dalībai sabiedrībā un darba tirgū.
14. Lai sekotu līdzī progresam, izvērtētu iekļaujošas izglītības politikas ietekmi un nodrošinātu, ka skolas prakse tiek pastāvīgi pielāgota ikviena izglītības guvēja mainīgajām vajadzībām, ir ļoti svarīgi piekļūt kvalitatīviem datiem par izglītības guvēju rezultātiem, iekļaujošu praksi un šķēršļiem, ar kuriem saskaras izglītības guvēji, kam ir atšķirīgas un speciālās izglītības vajadzības.

15. Lai pareizi virzītu iekļaujošas izglītības un iekļaujošu mācību sistēmu izstrādi un īstenošanu visos līmeņos un gādātu par to, ka pasākumi atbilst izglītības guvēju dažādajām vajadzībām, un vienlaikus veicina kvalitatīvu un vienlīdzīgi pieejamu izglītību un mācības, būtiska nozīme ir politikai, kas balstās uz faktiem un kurā ņemti vērā dati par iekļaujošas prakses lietderību.
16. Lai panāktu, ka skolu vadītājiem, skolotājiem, pasniedzējiem un citiem darbiniekiem, tostarp tiem, kas strādā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, ir zināšanas, prasmes, attieksme un mācīšanas stratēģijas, kas nepieciešamas iekļaujošas izglītības veicināšanai, būtiska nozīme ir efektīvai un kvalitatīvai sākotnējai pedagoģiskajai izglītībai un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanai, kam pamatā ir fakti un paraugprakse, kā arī skolotāju vajadzības un gaidas. Tas nozīmē arī to, ka viņiem ir jābūt iespēja lietot ētiskas un drošas palīgtechnoloģijas, lai palīdzētu bērniem un izglītības guvējiem ar dažādām vajadzībām, kas apmeklē parastās grupas pirmsskolas izglītības un aprūpes iestādēs, klasēs un skolās.
17. Lai iekļaujošas izglītības principus integrētu izglītības un mācību sistēmās, ir jāīsteno visaptveroša visas skolas pieeja, kurā mācību procesu, mācīšanas paņēmieni, vērtēšanas metožu, skolas vides un atbalsta pasākumu kopīgais mērķis ir visiem izglītības guvējiem nodrošināt visaptverošu izglītības pieredzi un labbūtību un kur skolu vadītāji, skolotāji, pasniedzēji un citi darbinieki ir sabiedrības daudzveidības spogulis.

ŅEMOT VĒRĀ, KA

18. Liela nozīme ir iekļaujošas izglītības praksei, kam pamatā ir uz izglītības guvējiem orientēta pieeja un kurā gan pirmsskolas izglītībā un aprūpē, gan skolas izglītībā ņem vērā katra indivīda dažādās vajadzības, intereses un mācīšanās stilus.
19. Nozīmīgs elements, kas uzlabo visu izglītības guvēju mācīšanās rezultātus un veicina sociālo kohēziju un demokrātisku sabiedrību veidošanos, ir daudzveidīgi un kvalificēti mācībspēki.

20. Lai nodrošinātu, ka lēmumos tiek ņemtas vērā bērna intereses, ir svarīgi sazināties un sadarboties ar visām ģimenēm, vecākiem vai likumīgajiem aizbildņiem.
21. Ir sistemātiski jāpilnveido un jāievieš uz faktiem balstīta politika un prakse, lai pirmsskolas izglītībā un aprūpē un skolas izglītībā ņemtu vērā bērnu un izglītības guvēju mainīgās un dažādās vajadzības, vienlaikus nodrošinot, ka minētās pieejas atspoguļo jaunākās izglītības un mācību jomai būtiskās zinātniskās atziņas.

UZSVER, KA

22. Ir jānodrošina pienācīga un agrīna izglītības guvēju dažādo vajadzību apzināšana, lai radītu iekļaujošu un drošu mācību vidi, kas visus izglītības guvējus mudina iesaistīties vienlīdzīgi pieejamā un kvalitatīvā izglītībā un mācībās, respektējot daudzveidību un kopīgās Eiropas vērtības un veicinot digitālu humānismu.
23. Ir jāņem vērā izglītības guvēju dažādās vajadzības, nodrošinot pienācīgus un uz faktiem balstītus atbalsta pasākumus un izglītības guvējiem, kā arī skolu vadītājiem, skolotājiem, pasniedzējiem un citiem darbiniekiem dodot iespēju iegūt zināšanas, prasmes un attieksmi, kas ļauj atzīt un novērtēt daudzveidību un veicināt sociālo kohēziju, vienlīdzību, personīgo piepildījumu un aktīvu pilsoniskumu.
24. Iekļaujošas pirmsskolas izglītības un aprūpes un skolas izglītības jomā ir jāizstrādā un jānostiprina pētniecības, stabilas datu vākšanas un aptaujāšanas sistēmas, kuras palīdzētu izdarīt stratēģisko izvēli – izmantot efektīvas un lietderīgas iekļaujošas pieejas.

AICINA DALĪBVALSTIS

25. Turpināt attiecīgā gadījumā izstrādāt un īstenot integrētu un visaptverošu stratēģiju, kas palīdz sasniegt panākumus skolā, un iekļaujošu politiku, kas veicina visu bērnu un izglītības guvēju aktīvu dalību, nodrošinot vienlīdzīgi pieejamu un kvalitatīvu pirmsskolas izglītību un aprūpi un skolas izglītību un novēršot šķēršļus mācībām.
26. Veicināt mērķtiecīgas, elastīgas, diferencētas un personalizētas pieejas mācīšanai un formatīvam vērtējumam, lai apmierinātu izglītības guvēju dažādās vajadzības, tādējādi panākot, ka izglītības vide veicina ikviena izglītības guvēja pilnīgu līdzdalību neatkarīgi no viņa sākotnējās situācijas.
27. Izmantot visas skolas pieeju, lai pirmsskolas izglītībā un aprūpē un skolā turpinātu attīstīt iekļaujošu kultūru un praksi, kas respektē un novērtē daudzveidību, veicina cieņu pret visiem cilvēkiem un kā paraugus izceļ indivīdus no dažādām grupām, un mudina mācīšanās procesā izmantot sadarbībā balstītas pieejas, kas nozīmē, ka bērni, izglītības guvēji, ģimenes, vecāki vai likumīgie aizbildņi, skolu vadītāji, skolotāji, pasniedzēji un citi darbinieki, piemēram, atbalsta personāls un specializētie darbinieki, tostarp tie, kas strādā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, kopīgiem spēkiem veido atbalstošas mācīšanās kopienas, kurās uzmanība tiek pievērsta ikviena mācīšanās vajadzībām un labbūtnībai.
28. Gādāt, ka tiek veltītas pūles visu izglītības guvēju uzskatu un viedokļu iekļaušanai ar viņiem saistītos izglītības jautājumos, lai stiprinātu viņu pārliecību par savām spējām ietekmēt procesus un piederības izjūtu, vienlaikus ļaujot viņiem justies iesaistītiem, iekļautiem un iesaistītiem demokrātiskajos procesos.

29. Mudināt pirmsskolas izglītības un aprūpes iestāžu un skolu dzīvē plašāk iesaistīt ģimenes, vecākus vai likumīgos aizbildņus, lai veicinātu viņu bērnu vajadzību un spēju un sociālekonomiskās un kultūras izcelsmes atzīšanu, vienlaikus ņemot vērā bērna labākās intereses.
30. Apsvērt iespēju ieguldīt skolu vadītāju, skolotāju, pasniedzēju un citu darbinieku, piemēram, atbalsta personāla un specializēto darbinieku, sākotnējā pedagoģiskajā izglītībā un profesionālās kvalifikācijas paaugstināšanā, lai nodrošinātu, ka viņiem ir zināšanas, prasmes un attieksme, kas nepieciešamas, lai īstenotu iekļaujošas mācīšanas un vērtēšanas praksi, atzītu un ņemtu vērā izglītības guvēju dažādās vajadzības un veicinātu atbalstošu mācību vidi.
31. Lai nodrošinātu, ka politikas pamatā ir uzticami un atjaunināti fakti, pastiprināti censties vākt un analizēt datus par iekļaujošu praksi un visu izglītības guvēju mācīšanās rezultātiem, šim nolūkam, lai neradītu papildu administratīvo slogu, izmantojot esošās struktūras un īpašu uzmanību pievēršot indivīdiem, kas nāk no nepietiekami pārstāvētām un marginalizētām grupām un indivīdiem, kam ir speciālās izglītības vajadzības, tomēr vienlaikus nepieļaujot kategorizāciju un stigmatizāciju.
32. Atbalstīt efektīvu iekļaujošas prakses paņēmieniņu izpēti un pētījumu rezultātu transformēšanu praktiskās iekļaušanas stratēģijās, nodrošinot, ka šīs stratēģijas atbilst kontekstam un pielāgojamas dažādām izglītības vidēm.

33. Mudināt attiecīgā gadījumā ētiskā un drošā veidā lietot palīgtechnoloģijas un digitālus rīkus, tādējādi jaunās iespējas, ko var sniegt mākslīgais intelekts, izmantojot, lai palielinātu piekļūstamību un uzlabotu izglītības guvēju, kam ir dažādas vajadzības, mācīšanās rezultātus un veicinātu vienlīdzīgu piekļuvi šīm tehnoloģijām un rīkiem.
34. Arī turpmāk veicināt politikas veidotāju, pētnieku, jauniešu, skolu vadītāju, skolotāju, pasniedzēju un citu darbinieku, tostarp to, kas strādā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, un citu ieinteresēto personu sadarbību, lai nodrošinātu, ka uz faktiem balstīta prakse tiek kopīgota, izvērtēta un ieviesta izglītības un mācību sistēmās.
35. Veicināt pirmsskolas izglītības un aprūpes iestāžu, skolu un augstākās izglītības un pētniecības iestāžu sadarbību nolūkā izstrādāt novatoriskas, uz faktiem balstītas, iekļaujošas un uz izglītības guvējiem orientētas metodes, kas skolu vadītājiem, skolotājiem, pasniedzējiem un citiem darbiniekiem, tostarp tiem, kas strādā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, palīdz darīt savu darbu.
36. Stiprināt pirmsskolas iestāžu, skolu, sociālo dienestu, veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēju, jaunatnes organizāciju un sabiedrisko organizāciju partnerības, lai veicinātu bērnu un izglītības guvēju vispusīgu attīstību, ņemot vērā gan ar izglītību, gan ar sociālekonomiskajiem apstākļiem saistītos faktorus, kas ietekmē viņu mācīšanās rezultātus un labbūtību.
37. Novērot un izvērtēt iekļaujošas izglītības politikas un prakses lietderību, šādā nolūkā izmantojot dažādus līdzekļus, tostarp atsauksmes, ko snieguši izglītības guvēji, skolu vadītāji, skolotāji, pasniedzēji un citi darbinieki, tostarp tie, kas strādā pirmsskolas izglītībā un aprūpē, un ģimenes, vecāki vai likumīgie aizbildņi, un vajadzības gadījumā veikt pielāgojumus, lai panāktu pastāvīgus uzlabojumus.

38. Arī turpmāk piedāvāt dalībvalstu centienus, kuru mērķis ir īstenot iekļaujošas izglītības praksi, atbalstīt gan ar ES finansējumu un visiem pieejamajiem līdzekļiem, neskarot sarunas par daudzgadu finanšu shēmu pēc 2027. gada, gan arī veidojot resursus, kas veicina uz faktiem balstītu un iekļaujošu politiku, šādā nolūkā izmantojot arī Rādītāju un kritēriju pastāvīgās darba grupas zinātību.
39. Arī turpmāk piedāvāt atbalstu dalībvalstīm saistībā ar mācīšanos no līdzbiedriem, kas rada iespējas izpētīt pētījumos konstatēto un mācīties no pieredzes, kas gūta pārmaiņu un inovācijas veicināšanā izglītības un mācību sistēmās.
40. Balstoties uz esošajiem resursiem, piemēram, Eiropas skolu izglītības platformu, turpināt attīstīt repozitoriju, kurā tiktu apkopota informācija par pētījumos balstītu efektīvu un lietderīgu iekļaujošas izglītības politiku un praksi, lai tādējādi sniegtu atbalstu skolu vadītājiem, skolotājiem, pasniedzējiem un citiem darbiniekiem, tostarp tiem, kas strādā pirmsskolas izglītībā uz aprūpē, kā arī vietējai, reģionālai un valstu politikai nolūkā uzlabot visu bērnu un izglītības guvēju rezultātus.
41. Turpināt sadarboties un meklēt sinerģiju ar starptautiskajām organizācijām, neatkarīgām aģentūrām un citām attiecīgām starptautiskajām ieinteresētajām personām, piemēram, ar Eiropas Speciālās un iekļaujošās izglītības aģentūru, ESAO, Starptautisko Izglītības sasniegumu novērtēšanas asociāciju (*IEA*), *UNESCO*, *UNICEF* un Eiropas Statistikas sistēmu, lai stiprinātu pierādījumus, kas saistīti ar iekļaujošu izglītību, vienlaikus izvairoties radīt jaunas struktūras.
42. Šos secinājumus ņemt vērā, kad tiek sagatavotas un īstenotas darbības iekļaujošas izglītības jomā, ievērojot subsidiaritātes principu.

AICINA KOMISIJU UN DALĪBVALSTIS

43. Arī turpmāk pilnībā izmantot programmas “*Erasmus+*” sniegtās iespējas, lai iekļaujošu izglītību atbalstītu visu šīs programmas dimensiju un darbību projekti, praktiskie paņēmieni un pedagoģiskie rīki, un maksimāli izmantot programmas iekļaujošo pieeju mācību mobilitātei, lai tā nestu īstas pārmaiņas izglītības un mācību sistēmās.
 44. Apņemties nodrošināt, ka iekļaujoša izglītība tiek saglabāta kā viena no izglītības un mācību jomas prioritātēm ES līmenī, veicināt Eiropas izglītības telpas izveides pabeigšanu un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu, īpaši 4. mērķa (Kvalitatīva izglītība) pilnīgu īstenošanu.
 45. Izglītības un mācību jomā turpināt dialogu un sadarbību ar visām ieinteresētajām personām vietējā, reģionālā, valsts, ES un starptautiskā līmenī, lai veidotu iekļaujošas, vienlīdzīgi pieejamas un uz izglītības guvējiem orientētas izglītības un mācību sistēmas, kas atbalsta ikviena izglītības guvēja pilnveidi.
-